

แนวทางการนำกระบวนการ การพัฒนาทักษะทางสังคม และอารมณ์ของผู้เรียน

สู่การปฏิบัติในสถานศึกษา

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

งบประมาณเสถียรภาพฐานมูลฐาน (Fundamental Fund) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567

จากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

แนวทางการนำกระบวนการ
การพัฒนาทักษะทางสังคม
และอารมณ์ของผู้เรียน

สู่การปฏิบัติในสถานศึกษา

153.9

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

ส 691 น

แนวทางการนำกระบวนการทัศน์การพัฒนาทักษะทางสังคมและอารมณ์ของผู้เรียนสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา

กรุงเทพฯ : สกศ., 2568

69 หน้า

ISBN: 978-616-270-501-4

1. ทักษะทางสังคมและอารมณ์ 2. SEL 3. ชื่อเรื่อง

**แนวทางการนำกระบวนการทัศน์การพัฒนาทักษะทางสังคมและอารมณ์
ของผู้เรียนสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา**

สิ่งพิมพ์ สกศ. อันดับที่ 5/2568

ISBN 978-616-270-501-4

พิมพ์ครั้งที่ 1 เมษายน 2568

จำนวนพิมพ์ 500 เล่ม

ผู้พิมพ์เผยแพร่ กลุ่มพัฒนานโยบายด้านการเรียนรู้
สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
โทร. 0 2668 7123 ต่อ 2525 โทรสาร 0 2243 1129
Website: <http://www.onec.go.th>

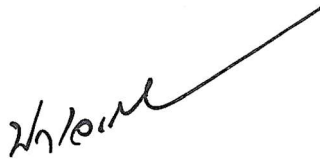
พิมพ์ที่ บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด
90/6 ซอยเจริญสุขนิทวงศ์ 34/1 ถนนเจริญสุขนิทวงศ์
แขวงอรุณอมรินทร์ เขตบางกอกน้อย
กรุงเทพฯ 10700
โทรศัพท์ 0 2424 3249, 0 2424 3252

คำนำ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ในฐานะหน่วยงาน
ด้านนโยบาย แผน และการวิจัยด้านการศึกษา ได้ดำเนินการ
ศึกษากระบวนการพัฒนากิจกรรมทางสังคมและอารมณ์
ของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวบรวมและวิเคราะห์
ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา
กิจกรรมทางสังคมและอารมณ์ของผู้เรียน จำนวน 35 คน
ศึกษากรณีตัวอย่างสถานศึกษาที่มีการจัดการเรียนการสอน
ที่ส่งเสริมกิจกรรมทางสังคมและอารมณ์จากสถานศึกษา 7 แห่ง
7 สังกัด ตลอดจนจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการ จัดทำแนวทางการ
นำกระบวนการพัฒนากิจกรรมทางสังคมและอารมณ์
ของผู้เรียนสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา โดยผู้แทนหน่วยงาน
ต้นสังกัดทุกสังกัด ผู้แทนครู และศึกษานิเทศก์

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา จึงได้จัดทำเอกสาร
เรื่อง **“แนวทางการนำกระบวนการพัฒนากิจกรรม
ทางสังคมและอารมณ์ของผู้เรียนสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา”**
โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และ
บุคลากรทางการศึกษา ใช้เป็นแนวทางส่งเสริมและพัฒนา
กิจกรรมทางสังคมและอารมณ์ของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ
สามารถนำไปใช้ในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาหวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกสารฉบับนี้จะเป็นองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์แก่บุคลากรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการประยุกต์ใช้เพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้และคุณภาพของผู้เรียน ส่งเสริมทักษะ ทักษะศตวรรษที่ 21 และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนให้ได้รับการพัฒนาอย่างสมดุล ทั้งทางด้านสังคม อารมณ์ และสติปัญญา พร้อมดำรงชีวิตอย่างมีความสุขและเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพของประเทศในอนาคต

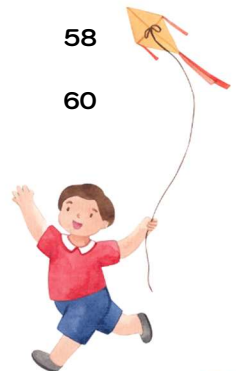

(รองศาสตราจารย์ประวีต เอราวรรณ)

เลขาธิการสภาการศึกษา

สารบัญ

	หน้า
บทนำ	1
นิยามศัพท์	7
กระบวนทัศน์การพัฒนาทักษะทางสังคมและอารมณ์ ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21	13
1. ด้านการพัฒนาคูและบุคลากร	14
2. ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน	19
3. ด้านการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน	25
4. ด้านการพัฒนาวัฒนธรรมองค์กร	30
5. ด้านการส่งเสริมสถาบันครอบครัว ชุมชน ท้องถิ่น สื่อและเทคโนโลยี และนโยบาย ระเบียบ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง	34
ตัวอย่างการนำสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา	41
1. การสร้างภูมิคุ้มกันทางจิตใจ	42
2. การสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายผู้ปกครอง	44
3. การออกแบบกิจกรรมในชั่วโมงโฮมรูม	47
4. การป้องกันการบูลลี่ในสถานศึกษา	50
5. การสร้างสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้เชิงบวก	53
เอกสารอ้างอิง	58
คณะผู้จัดทำ	60

Every Kid Deserve to Be

Valued

Respected

Appreciated

Cared

Loved

บทนำ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้ดำเนินงานวิจัยโครงการศึกษากระบวนการพัฒนาศักยภาพทางสังคมและอารมณ์ของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 โดยงบประมาณสนับสนุนงานมูลฐาน (Fundamental Fund) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 จากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม มีวัตถุประสงค์เพื่อวิจัยและพัฒนากระบวนการและเพื่อจัดทำข้อเสนอแนวทางการพัฒนาศักยภาพทางสังคมและอารมณ์ของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การปฏิบัติเพื่อเป็นแนวทางส่งเสริมทักษะ ทักษะคิด และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพของประเทศในอนาคตตอบสนองแนวทางการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น การพัฒนาการเรียนรู้ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 13 หมวดหมายที่ 12 ด้านการพัฒนากำลังคนสมรรถนะสูงและนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ “เรียนดี มีความสุข”

จากการดำเนินการศึกษาวิจัยสถานการณ์และปัญหาของผู้เรียนและเยาวชนไทย พบว่า เยาวชนไทยมีปัญหาด้านอารมณ์ พฤติกรรม และปฏิสัมพันธ์ทางสังคมเพิ่มมากขึ้นจากข้อมูลการประเมินสุขภาพจิตผู้เรียนและวัยรุ่น อายุไม่เกิน

20 ปี ของกรมสุขภาพจิต ในปี พ.ศ. 2566 พบว่า ร้อยละ 31.84 เสี่ยงซึมเศร้า ร้อยละ 21.56 เสี่ยงฆ่าตัวตาย และร้อยละ 25.62 มีความเครียดสูง ในขณะเดียวกันรายงานของศูนย์เฝ้าระวังการฆ่าตัวตาย ในปี พ.ศ. 2565 พบว่า อัตราการพยายามฆ่าตัวตายของกลุ่มวัยรุ่น นักศึกษาอายุ 15 – 19 ปี มีอัตราการพยายามฆ่าตัวตายสูงถึง 224.34 คนต่อแสนประชากร ซึ่งสูงสุดในกลุ่มอายุทุกช่วงวัย นอกจากนี้ปัญหาการกลั่นแกล้ง ยังคงเป็นปัญหาที่นำเป็นห่วงของผู้เรียนไทย โดยข้อมูลจากกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ โดยกองสุขภาพ ได้ดำเนินการเฝ้าระวังพฤติกรรมสุขภาพ ประเด็นพฤติกรรม การถูกกลั่นแกล้งรังแก (บูลลี่) ด้วยการเก็บข้อมูลระหว่างวันที่ 21 กรกฎาคม – 10 สิงหาคม 2566 จำนวน 37,271 คน โดยดำเนินการร่วมกับสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร และสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ผลการสำรวจพบว่า ร้อยละ 44.20 ของผู้เรียนและเยาวชนไทย เคยถูกกลั่นแกล้ง ซึ่งร้อยละ 86.90 ส่วนใหญ่เกิดขึ้นภายในสถานศึกษา นอกจากนี้ผลสำรวจสถานการณ์ผู้เรียนไทยกับภัยออนไลน์ ในปี พ.ศ. 2565 ของมูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย ร่วมกับ ศูนย์ประสานงานขับเคลื่อนการส่งเสริมและปกป้องคุ้มครอง เด็กและเยาวชนในการใช้สื่อออนไลน์ (COPAT) กรมกิจการเด็ก และเยาวชน พบว่า ผู้เรียนไทยร้อยละ 26 เคยถูกกลั่นแกล้ง รังแกทางออนไลน์ (Cyber Bullying) ซึ่งปัญหาการกลั่นแกล้ง

รังแกออนไลน์ หรือ Cyber Bullying อาจนำไปสู่ภาวะซึมเศร้า ทำร้ายตัวเอง หรือฆ่าตัวตาย

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาได้ร่วมกับ OECD ในการนำโครงการ PISA for Schools มาสู่ประเทศไทย และเริ่มต้นทดลองนำร่องใน 66 โรงเรียนทั่วประเทศครอบคลุม ผู้เรียน 2,459 คน ผลวิจัย ในปี พ.ศ. 2565 ระบุว่าทักษะทางสังคมและอารมณ์ มีความสัมพันธ์ต่อผลลัพธ์ทางการเรียนรู้ จากผลทดสอบ PISA for Schools พบว่า ทักษะทางสังคม และอารมณ์ มีความสัมพันธ์กับคะแนนในวิชาวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และการอ่าน โดยผู้เรียนที่มีการควบคุมตัวเองได้ดี มีความอยากรู้อยากเห็น หรือมีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น จะมีผลการเรียนที่ดีตามมา นอกจากนี้ผู้เรียนช่างเผือก (Resilient Student) ซึ่งเป็นผู้เรียนจากครัวเรือนยากจนที่มีรายได้ได้น้อยที่สุด ร้อยละ 25 ของประเทศสามารถทำคะแนนอยู่ในกลุ่มที่ได้คะแนนสูงสุดร้อยละ 25 บนของประเทศ มีคุณลักษณะด้านทักษะทางสังคมและอารมณ์อยู่ในระดับสูง และมีโอกาส โดยใช่เครื่องมือ PISA for Schools พบว่า เมื่อควบคุมให้ ปัจจัยอื่น ๆ คงที่แล้วปัจจัยที่ทำให้ผู้เรียนช่างเผือกมีผล สมรรถนะแตกต่างจากผู้เรียนจากครัวเรือนยากจนทั่วไป คือ การมีระดับทักษะทางสังคมและอารมณ์สูง โดยบทบาท ของผู้ปกครองและสถานศึกษา มีผลอย่างมากที่ช่วยให้ระดับ ทักษะทางสังคมและอารมณ์ของผู้เรียนกลุ่มนี้มีมากขึ้น (กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2565)

ซึ่งผลการวิจัยที่กล่าวมาข้างต้นสอดคล้องกับ ผลสำรวจ
ทักษะทางสังคมและอารมณ์ (SSES) ของ OECD ในปี พ.ศ. 2564
โดย OECD ได้ทำการสำรวจบริบทของการเรียนรู้ทางสังคม
และอารมณ์ใน 10 เมือง 10 ประเทศ พบว่า ทักษะทางสังคมและ
อารมณ์ของผู้เรียนเป็นตัวทำนายผลการเรียนของสถานศึกษา
อย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะความอยากรู้
อยากรู้เห็น (Curiosity) และทักษะความมุ่งมั่นอย่างต่อเนื่อง
(Persistence) เป็นทักษะทางสังคมและอารมณ์ที่มีความ
เกี่ยวข้องอย่างมากกับผลการเรียนของผู้เรียนอายุ 10 ปี
และ 15 ปี ใน 3 วิชา ได้แก่ การอ่าน (Reading) คณิตศาสตร์
(Mathematics) และศิลปะ (Arts) นอกจากนี้ผู้เรียนที่มีความ
กล้าแสดงออก (Assertive) และมีความรับผิดชอบสูง
(High Responsible) มีแนวโน้มที่จะมีผลการเรียนดีเช่นกัน
ดังนั้น หากครอบครัวและสถานศึกษาให้ความสำคัญ
ต่อการพัฒนาทักษะทางสังคมและอารมณ์อย่างจริงจังมากขึ้น
จะส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ดีขึ้น มีคุณภาพ
ชีวิตดีขึ้น และมีความสุขมากขึ้นในระยะยาว กระบวนการพัฒนา
ทักษะทางอารมณ์และสังคม จะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจตนเอง
สามารถจัดการกับอารมณ์ของตนเอง มีทักษะในการแก้ไขปัญหา
รวมถึงมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญ
ของการเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพพร้อมรับมือกับ
ความท้าทายของชีวิตในอนาคต

การดำเนินงานโครงการศึกษากระบวนการทัศน์การพัฒนาทักษะทางสังคมและอารมณ์ของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา มีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้ 1) จัดทำแบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล 2) สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะทางสังคมและอารมณ์ของผู้เรียน จำนวน 35 คน 3) วิเคราะห์เนื้อหาที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 4) จัดทำแบบสอบถาม (ร่าง) กระบวนทัศน์การพัฒนาทักษะทางสังคมและอารมณ์ของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิกลุ่มเดิมเพื่อตรวจสอบและแก้ไข 5) ศึกษากรณีตัวอย่างสถานศึกษาที่มีการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะทางสังคมและอารมณ์ใน 7 แห่ง 7 สังกัด 6) จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการ จัดทำแนวทางการนำกระบวนการทัศน์การพัฒนาทักษะทางสังคมและอารมณ์ของผู้เรียนสู่การปฏิบัติในสถานศึกษาเพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ (ร่าง) กระบวนทัศน์การพัฒนาทักษะทางสังคมและอารมณ์ของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และ 7) ยก (ร่าง) กระบวนทัศน์การพัฒนาทักษะทางสังคมและอารมณ์ของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อให้หน่วยงานที่จัดการศึกษาได้นำไปเป็นแนวทางสู่การปฏิบัติต่อไป ดังนั้นเพื่อให้องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัยเผยแพร่และขยายผลนำไปสู่การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะทางสังคม

และอารมณ์ให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลสูงสุด
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา จึงจัดทำเอกสาร เรื่อง
**“แนวทางการนำกระบวนการทัศน์การพัฒนาทักษะทางสังคม
และอารมณ์ของผู้เรียนสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา”**
เพื่อเผยแพร่ผลการวิจัยและเป็นแนวทางให้กับผู้บริหาร
สถานศึกษา ครู บุคลากรทางการศึกษา และหน่วยงาน
จัดการศึกษาที่เกี่ยวข้องนำไปเป็นแนวทางสู่การปฏิบัติ
ในสถานศึกษาต่อไป

นิยามศัพท์

ทักษะทางสังคมและอารมณ์ หมายถึง การมีความตระหนักรู้ในอารมณ์และความรู้สึกของตนเอง สามารถจัดการอารมณ์ตนเองได้อย่างเหมาะสม มีความมั่นคงทางอารมณ์ มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นอย่างราบรื่น มีความเข้าใจและเห็นใจผู้อื่น มีความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง ต่อสังคมรอบข้าง และต่อการใช้สื่อและเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างสร้างสรรค์ กรอบการวิจัยจำแนกทักษะทางสังคมและอารมณ์เป็น 3 กลุ่มความตระหนักรู้ 8 ลักษณะพฤติกรรม ดังนี้

1. รู้ตน ได้แก่ ความตระหนักรู้เกี่ยวกับความรู้สึกของตนเอง ความเข้าใจตนเอง และความสามารถจัดการกับอารมณ์ของตนเองได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ ประกอบด้วย 3 ลักษณะพฤติกรรม ดังนี้

1.1 รู้จักตนเอง หมายถึง ความตระหนักรู้อารมณ์ของตนเองในสภาวะอารมณ์ต่าง ๆ และความเข้าใจความเป็นตัวตนของตนเอง อาทิ จุดเด่น จุดด้อย ความชอบ ความถนัด และรู้เป้าหมายของตนในการกระทำสิ่งต่าง ๆ

1.2 รู้จัดการอารมณ์ตนเอง หมายถึง ความสามารถในการควบคุมหรือจัดการอารมณ์ของตนเอง และแสดงออกอย่างเหมาะสมภายใต้สถานการณ์ หรือการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ

นิยามศัพท์ (ต่อ)

1.3 รู้คิดแบบเติบโต (Growth Mindset) หมายถึง วิธีคิด มุมมอง หรือทัศนคติเชิงบวกที่มีต่อตนเอง ต่อการเรียนรู้ หรือต่อสถานการณ์ที่เผชิญอยู่ มีความเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเองและพึ่งพาตนเอง มีความมุ่งมั่นต่อเป้าหมาย ทำใจยอมรับได้ หากไม่ประสบความสำเร็จมองปัญหาเป็นความท้าทาย และชอบการเรียนรู้ใหม่ ๆ อยู่เสมอ

2. รู้คน ได้แก่ ความตระหนักรู้ต่อปฏิสัมพันธ์กับคนรอบข้าง ที่ผู้เรียนอยู่ร่วมด้วย รู้จักสร้างและรักษาความสัมพันธ์กับคนรอบข้างอย่างเหมาะสมกับสถานะ เวลา และเหตุการณ์ ประกอบด้วย 2 ลักษณะพฤติกรรม ดังนี้

2.1 สร้างสัมพันธภาพที่ดี หมายถึง ความสามารถในการสร้างปฏิสัมพันธ์ และรักษาความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น สามารถปรับตัวให้เข้ากับบุคคลอื่น มีวิธีการสื่อสารที่เหมาะสม เพื่อสร้างความเข้าใจกับผู้อื่น และสามารถทำงานเป็นทีมร่วมกับผู้อื่นได้

2.2 มีความเข้าใจและเห็นใจผู้อื่น หมายถึง ความสามารถเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น รู้ซึ่งถึงความทุกข์หรือปัญหาของผู้อื่นอย่างเห็นอกเห็นใจ และมีพฤติกรรมช่วยเหลือผู้ที่มีความทุกข์ หรือประสบปัญหา

นิยามศัพท์ (ต่อ)

3. รู้สังคม ได้แก่ ความตระหนักรู้ในความรับผิดชอบ ต่อสังคมส่วนรวมที่ผู้เรียนอยู่ร่วมด้วย รู้ในกฎระเบียบ บทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบในส่วนที่ตนเองเกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 3 ลักษณะพฤติกรรม ดังนี้

3.1 มีความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง

หมายถึง ความสำนึกรับผิดชอบต่อหน้าที่ การกระทำ และผลของการกระทำของตน กล้ายอมรับความผิดพลาด หากเกิดข้อผิดพลาดขึ้น และมีความระมัดระวังการกระทำ ของตนเองมิให้ส่งผลกระทบต่อผู้อื่น

3.2 มีความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง ความเคารพ และปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม มีจิตอาสาช่วยเหลือ และดูแลสังคม หรือทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ด้วยความเต็มใจ

3.3 มีความรับผิดชอบต่อการใช้สื่อและเทคโนโลยี

หมายถึง ความเคารพและปฏิบัติตามกฎระเบียบ กฎหมาย และจริยธรรมในการสื่อสารบนโลกออนไลน์ ตรวจสอบ ความถูกต้องของข้อมูลก่อนเชื่อก่อนแชร์ หรือนำข้อมูลไปใช้ รู้วิธีปกป้องข้อมูลส่วนตน สามารถควบคุมตนเองในการแสดง ความคิดเห็น และใช้สื่อออนไลน์อย่างสร้างสรรค์

SMALL STEPS
ARE OKAY

I WILL LEARN
FROM
OTHERS

I CAN LEARN
FROM MY
MISTAKES

THINGS
WILL GET
EASIER

SETBACKS
ARE
TEMPORARY

GROWTH MINDSET

66

ทักษะทางสังคมและอารมณ์

เป็นประเด็นสำคัญที่ควรจะทำให้ความใส่ใจมากเป็นพิเศษ
เนื่องจากเป็นพื้นฐานมิติต่าง ๆ ขององค์รวมความเป็นมนุษย์
ซึ่งถ้าตามหลักพัฒนาการแล้ว

ถ้าเรายังพัฒนากับเด็กเล็กมากเท่าไร
ก็จะยิ่งส่งเสริมพัฒนาการต่อไปมากเท่านั้น

99

ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 7

กระบวนการพัฒนาทักษะทางสังคมและอารมณ์ของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ทักษะทางสังคมและอารมณ์และของนักเรียนในศตวรรษที่ 21

รู้ทัน รู้จักตนเอง รู้จัดการอารมณ์ตนเอง รู้คิดแบบเติบโต

รู้คน สร้างสัมพันธ์ภาพที่ดี มีความเข้าใจและเห็นใจผู้อื่น

รู้สิ่งใดม

มีความรับผิดชอบต่อการกระทำของตน ต่อสังคม และต่อการใช้เทคโนโลยี

- **ด้านคอมพิวเตอร์/ชุมชน**
 - ส่งเสริมทักษะทางสังคมและ
 - อารมณ์ให้กับเด็ก ผู้ปกครอง
 - ให้พ่อแม่ได้มีบทบาท ผู้ปกครอง
 - นำเอาเนื้อหาเรียนรู้อย่าง
 - จริงจัง และใช้ได้กับผู้เรียน
 - จริง 2 ขวบ
 - จัดทำให้ “ชุมชนเรียนรู้นาน” หรือ Community Learning
 - จัดการส่งเสริมทักษะทาง
 - สังคมและเอาไปให้ผู้เรียน
 - และครอบครัว
 - มีเครือข่ายชุมชน ในการขับเคลื่อน
 - สอดคล้องผู้เรียนที่มีปัญหา
 - ให้หน่วยงานของเราร่วม เป็น
 - หน่วยงานเดียว/องค์กรต่างๆ
 - ดำเนินการ

ด้านการพัฒนาในสถานศึกษา

➤ หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน

- จัดหลักสูตรการศึกษาขึ้นพื้นฐานและหลักสูตรตามสถานศึกษา
- จัดพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวม (Holistic Development)
- จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเชื่อมโยงกับภายนอกจริง
- จัดกิจกรรมที่เสริมบทบาทผู้เรียน สัมผัสภาวะความเป็นผู้นำ
- เน้น Empower ให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของตนเอง (Self-Esteem)
- กำหนดสมรรถนะทักษะทางสังคมและอารมณ์ของผู้เรียน
- รวมทักษะกับองค์ความรู้ที่ประกอบกันเป็นผลลัพธ์ทางการศึกษา
- ส่งเสริมการเรียนรู้การอยู่อย่างมีเกียรติผู้เรียนเป็นนายบุคคล

➤ **ด้านการพัฒนาและบุคลากร**

- ชุดคำสั่งและชุดภาษาเขียน (Vibe Script)
การเสียบ Mindset ของโปรแกรมเมอร์ที่อาศัยทั้งในการจัดการข้อมูล
ที่เพิ่มประสิทธิภาพและความสะดวกในการใช้งาน
ผู้ให้บริการทางเทคโนโลยีที่ปรับเปลี่ยนเป็นแบบ (Role Model) ที่
การเข้าถึงข้อมูลง่ายและสะดวกมากขึ้นทั้งในแง่ (Data Access)
บนเว็บไซต์และแอปพลิเคชัน รวมถึงมีการนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์
ข้อมูลและระบบที่สร้างขึ้นใหม่ทั้งในแง่การให้บริการและการจัดการ
การเชื่อมระบบกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการ
จัดเก็บ และใช้การพัฒนาระบบสารสนเทศและการเชื่อมโยงข้อมูล
รูปแบบใหม่ทั้งในแง่การพัฒนาระบบสารสนเทศและการเชื่อมโยงข้อมูล

- รัฐส่งเสริมกิจกรรมการใช้สื่อโซเชียลมีเดียที่สร้างสรรค์ เช่น ให้ Influencer ทำ Contents เกี่ยวกับ Anti-Bullying เพื่อกระตุ้นการหันเหไปเล่นกีฬาฟุตบอล มีมาตรการในการควบคุมและจัดการบนสื่อโซเชียลมีเดียที่เป็นชุมชนออนไลน์ที่มีปัญหาการกลั่นแกล้ง At AI จะมีจริยธรรมไม่ส่งผลกระทบต่อเด็กที่จะสามารถเป็นแรงบันดาลใจ
- รัฐจะปรับเปลี่ยนกฎหมาย All In One หรือ One Stop Service หรือสายด่วนโทรศัพท์ เช่น ปัญหาที่มีปัญหา มีการส่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๑๖

- จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความเอื้อเฟื้อทางจิตใจ หรือ Digital Intelligences Quotient: DQ
- จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักป้องกันตนเองจากการถูกละเมิด หรือสถานการณ์เสี่ยงต่าง ๆ
- จัดหลักสูตร/โปรแกรมพัฒนาทักษะทางสังคมและอารมณ์ตามช่วงวัยของผู้เรียน
- จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมเรียนธรรม จริยธรรม และสิทธิหน้าที่ของพลเมือง

➤ **ด้านการพัฒนาวัฒนธรรมองค์กร**

- สร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ขึ้นในการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อสังคม
- การทำางานแบบองค์รวม และการใช้ความชำนาญเชิงบุคคล
- การทำางานที่เชื่อมโยงกันระหว่างองค์กร (องค์การมหาชน) ที่ถูกจัดตั้งเป็นหน่วยงาน มีแรงจูงใจ มีความสุขในการเรียนรู้ สื่อว่า
- ขณะเดียวกันความท้าทายที่สำคัญคือการ ความสำเร็จในการเรียนรู้
- การสร้างสังคมการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกันระหว่างภาคการศึกษา ภาคธุรกิจ และสังคมภาคกลาง
- เป็นการสร้างสังคมการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกันระหว่างภาคการศึกษา ภาคธุรกิจ และสังคมภาคกลาง
- เป็นมิตร มีความรู้ที่ทันสมัย
- เป็นการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกันระหว่างภาคการศึกษา ภาคธุรกิจ และสังคมภาคกลาง

ห้อง

- หน่วยงานที่จัดการศึกษามีการกำกับ คัดกรอง ระบบอาหารและโภชนาการอาหารโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ
- บัณฑิตใช้กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลผู้เรียนและเยาวชนอย่างจริงจัง เช่น ปัญหาการละเมิด
- ความกลืนใจในโลกออนไลน์ (Cyber bullying) เป็นต้น
- รู้วิธีการต่อต้านการบูลลี่ โดยมุ่งแก้ปัญหาพฤติกรรมที่มิพึงประสงค์ หรือพฤติกรรมก้าวร้าวของผู้เรียน

- **ด้านสื่อและเทคโนโลยี**
 - พัฒนาสื่อออนไลน์ให้เหมาะสมกับสมรรถนะ
 - กับการพัฒนาทางทักษะเชิงสังคมและอารมณ์
 - สื่อชุดใหม่และจุดแข็งของโรงเรียน
 - สื่อสังคม
 - สำรวจความพร้อมระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภค
 - และใช้สื่อในการออกแบบสื่อ
 - และเทคโนโลยีที่ช่วยพัฒนา
 - ทักษะทางสังคมและอารมณ์
 - ให้กับผู้เรียน

- พัฒนาระบบเทคโนโลยีสำหรับการดูแลและช่วยเหลือผู้เรียนที่มีปัญหา โดยเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาแนวทางช่วยเหลือ เช่น หุ่นยนต์ช่วยเหลือ เช่น หุ่นยนต์ Eye-Tracking เป็นต้น

กระบวนการทัศน์

การพัฒนาทักษะทางสังคมและอารมณ์
ของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กระบวนการทัศน์ที่ 1

ด้านการพัฒนาครูและบุคลากร

ครูและบุคลากรในสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทักษะทางสังคมและอารมณ์ของผู้เรียน รวมถึงการปลูกฝังคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้กับผู้เรียน จากการศึกษาจึงมีข้อเสนอ “ด้านการพัฒนาครูและบุคลากร” ดังนี้

1. การส่งเสริมผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรในสถานศึกษาให้มีสุขภาพจิตและสุขภาพกายที่ดี (Well-Being) ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานและคุณภาพการเรียนการสอน

2. การส่งเสริม Mindset ของครู ให้ตระหนักถึงความสำคัญในการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาทักษะทางสังคมและอารมณ์ของผู้เรียน

3. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูปฏิบัติตนเป็นต้นแบบ (Role Model) ที่ดี โดยแสดงพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่างและสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้เรียนและผู้ปกครอง

4. การส่งเสริมให้ครูมีความเข้าใจและทักษะการรู้เท่าทันสื่อ (Digital Literacy) บนดิจิทัลแพลตฟอร์ม รวมถึงมีความรู้ความเข้าใจในพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลและพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก เพื่อให้สามารถใช้เทคโนโลยีในการสอนได้อย่างปลอดภัยและมีประสิทธิภาพ

5. การจัดระบบหนุนเสริมความรู้ให้แก่ครูด้านจิตวิทยา พัฒนาการเด็ก การจัดการชั้นเรียน และวิธีการพัฒนาทักษะทางสังคมและอารมณ์ของผู้เรียน โดยมีรูปแบบการหนุนเสริมทั้งในและนอกสถานศึกษา เช่น ระบบที่ปรึกษาให้ครูคู่มือ (Guidebook) เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นต้น

ดังนั้น กระบวนทัศน์ด้านการพัฒนาครูและบุคลากรมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากครูและบุคลากรควรเป็นแบบอย่างและส่งเสริมการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน เมื่อครูมีทักษะทางสังคมและอารมณ์ และทักษะการสอนที่ดีแล้วนั้นจะช่วยพัฒนาทักษะทางสังคมและอารมณ์ของผู้เรียน และสามารถแก้ไขปัญหาในชั้นเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนเติบโตและเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ

การพัฒนาครูและบุคลากร

ส่งเสริมผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากร
ในโรงเรียนให้มีสุขภาพจิตและสุขภาพกายที่ดี
(Well-Being)

ส่งเสริม Mindset ของครูให้ตระหนักถึง
ความสำคัญในการพัฒนาทักษะ
ทางสังคมและอารมณ์ของผู้เรียน

ผู้บริหารสถานศึกษาและครูเป็นต้นแบบ (Role
Model) ที่ดี และมีสัมพันธ์ภาพที่ดีกับผู้เรียน

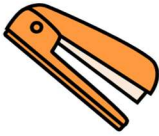

ส่งเสริมครูให้มีความเข้าใจในเรื่องการรู้เท่าทันสื่อ
(Digital Literacy) บนดิจิทัลแพลตฟอร์ม
พบบ.คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และพบบ.คุ้มครองเด็ก

จัดระบบหนุนเสริมความรู้ให้แก่ครูด้านจิตวิทยาพัฒนาการเด็ก
การจัดการชั้นเรียน และวิธีการพัฒนาทักษะสังคมและอารมณ์ของผู้เรียน
โดยมีรูปแบบการหนุนเสริมทั้งในและนอกสถานศึกษา
เช่น ระบบที่ปรึกษาให้ครู คู่มือ เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้

**Teachers
change
the world
one child
at a time.**

“

การสร้างสัมพันธภาพที่ดีในการเรียนรู้
ครูจะต้องพยายามยอมรับ
นักเรียนทุกคนอย่างไม่มีเงื่อนไข
ไม่ว่านักเรียนจะเรียนเก่งหรือไม่เก่ง
ครูต้องพยายามที่จะปฏิบัติ
กับนักเรียนทุกคนให้เท่าเทียมกัน
ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน

”

ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 7

กระบวนการทัศน์ที่ 2

ด้านหลักสูตร

และการจัดการเรียนการสอน

ทักษะทางสังคมและอารมณ์เป็นทักษะสำคัญที่สถานศึกษาควรให้ความสำคัญไม่น้อยกว่าทักษะทางวิชาการ เนื่องจากเป็น การพัฒนาความเป็นองค์รวมของมนุษย์ให้สมบูรณ์ แต่การจัด การเรียนการสอนของสถานศึกษาในปัจจุบันยังคงมุ่งเน้นเนื้อหา และความจำมากกว่าการให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ แก้ไขปัญหาจริง และเชื่อมโยงการเรียนรู้กับชีวิตจริงอย่างเพียงพอ รวมถึง การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เติมเต็มศักยภาพ สร้างคุณค่า และ ความภาคภูมิใจในตนเอง ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนมีผลต่อการพัฒนา ทักษะทางอารมณ์และสังคมของผู้เรียนยุคใหม่ จากการศึกษา จึงมีข้อเสนอ “ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน” ดังนี้

1. จัดหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและหลักสูตรสถานศึกษา ให้พัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวม (Holistic Development) มีความสมดุล ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา สังคมและอารมณ์

2. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเชื่อมโยงกับสถานการณ์จริง การใช้ทักษะชีวิต การแก้ไขปัญหาในชีวิตจริงโดยการบ่มเพาะ ทักษะสังคมและอารมณ์ผ่านวิถีชีวิตตามบริบทของผู้เรียน

3. จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมบทบาทผู้เรียน ส่งเสริมภาวะ
ความเป็นผู้นำ เพิ่ม Empower ให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของตนเอง
(Self-Esteem)

4. กำหนดสมรรถนะทักษะทางสังคมและอารมณ์ของผู้เรียน
รวมทั้งค่านิยมหลักที่พึงประสงค์ไว้เป็นผลลัพธ์ทางการศึกษา

5. ส่งเสริมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมผู้เรียนเป็นรายบุคคล
(Personalized Learning) ให้ผู้เรียนค้นพบตนเอง ได้พัฒนา
ตามศักยภาพ ความถนัด และความสนใจ

6. จัดการเรียนรู้ตามแนวคิด Active Learning ที่ประกอบ
ไปด้วย 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
ที่ตอบสนองความถนัดของผู้เรียน 2) การพัฒนาเทคนิคการสอน
ของครู 3) การออกแบบการเรียนรู้ที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน
ในกิจกรรมต่าง ๆ 4) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก 5) การใช้สื่อ
และแหล่งเรียนรู้ 6) การวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนาผู้เรียน
และ 7) การมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้จากทุกภาคส่วน

7. จัดการเรียนรู้แบบนำตนเองเชิงสร้างสรรค์ให้ผู้เรียน
เป็นเจ้าของการเรียนรู้ตั้งเป้าหมาย วางแผน เลือกวิธีการเรียนรู้
และสามารถประเมินตนเองได้ โดยประกอบไปด้วย 3 ขั้นตอน
ได้แก่ 1) สร้างแรงบันดาลใจ (Passion) 2) ใช้กระบวนการเรียนรู้
(Progression) และ 3) นำสู่การสร้างสรรค์ (Production)

8. บูรณาการความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) และความฉลาด
ทางสติปัญญา (IQ) เข้ากับการจัดการเรียนการสอน กิจกรรม
ผู้เรียน และการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน

9. จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความฉลาดทางดิจิทัล หรือ Digital Intelligences Quotient: DQ เช่น 1) การใช้เทคโนโลยีอย่างสมดุล 2) การจัดการความเสี่ยงทางพฤติกรรมไซเบอร์ การกลั่นแกล้ง และถูกละเมิดทางไซเบอร์ 3) ความเข้าอกเข้าใจทางดิจิทัล (Digital Empathy) 4) การใช้เทคโนโลยีอย่างมีความสุขที่ดีทั้งสุขภาพจิตและร่างกาย เป็นต้น

10. จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักป้องกันตนเองจากการถูกละเมิด หรือสถานการณ์เสี่ยงต่าง ๆ

11. จัดหลักสูตร/โปรแกรมพัฒนาทักษะทางสังคมและอารมณ์ตามช่วงวัยของผู้เรียน ตัวอย่างเช่น 1) หลักสูตร CCE (Character and Citizenship Education) ของประเทศสิงคโปร์ เน้นส่งเสริมทักษะทางสังคมและอารมณ์ โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองที่ดีและมีความรับผิดชอบต่อสังคม 2) โปรแกรม Zippy's Friends ของประเทศสหราชอาณาจักร สำหรับผู้เรียนอายุ 5-7 ปี เน้นการส่งเสริมทักษะในการเผชิญรับมือ และจัดการกับความเครียดและการจัดการอารมณ์ของตนเอง และ 3) PATHS (Promoting Alternative Thinking Strategies) ของประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นโปรแกรมที่ส่งเสริมความสามารถทางสังคมและอารมณ์ รวมถึงการลดพฤติกรรมก้าวร้าว และการแสดงออกที่ไม่เหมาะสมในผู้เรียนระดับปฐมวัยและประถมศึกษา

12. จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และสิทธิหน้าที่ของพลเมือง

หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน

1) จัดหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและหลักสูตรสถานศึกษาให้พัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวม (Holistic Development) สมดุลทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และสังคม

2) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเชื่อมโยงกับสถานการณ์จริง การใช้ทักษะชีวิต การแก้ไขปัญหาในชีวิตจริงโดยการบ่มเพาะทักษะสังคมและอารมณ์ผ่านวิถีชีวิตตามบริบทของเด็ก

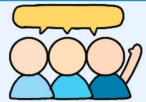
3) จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมบทบาทผู้เรียน ส่งเสริมภาวะความเป็นผู้นำ เพิ่ม Empower ให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของตนเอง (Self-Esteem)

4) กำหนดสมรรถนะทักษะทางสังคมและอารมณ์ของผู้เรียน รวมทั้งค่านิยมหลักที่พึงประสงค์ไว้เป็นผลลัพธ์ทางการศึกษา

5) ส่งเสริมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมผู้เรียนเป็นรายบุคคล (Personalized Learning) ให้เด็กค้นพบตนเอง ได้พัฒนาตามศักยภาพ ความถนัดและความสนใจ

6) จัดการเรียนรู้ตามแนวคิด Active Learning เน้นปฏิสัมพันธ์ในการเรียนรู้ และเน้นการปฏิบัติของผู้เรียน

7) จัดการเรียนรู้แบบนำตนเองเชิงสร้างสรรค์ ให้ผู้เรียนเป็นเจ้าของการเรียนรู้ ตั้งเป้าหมาย วางแผน เลือกวิธีการเรียนรู้ และสามารถประเมินตนเองได้

8) บูรณาการความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) และความฉลาดทางสติปัญญา (IQ) เข้ากับการจัดการเรียนการสอน กิจกรรมผู้เรียน และการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน

9) จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความฉลาดทางดิจิทัล หรือ Digital Intelligences

10) จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กรู้จักป้องกันตนเองจากการถูกละเมิด หรือสถานการณ์เสี่ยงต่าง ๆ

11) จัดหลักสูตรพัฒนาทักษะสังคมและอารมณ์ตามช่วงวัยของผู้เรียน

12) จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และสิทธิหน้าที่ของพลเมือง

“

วิธีการทำกิจกรรมนักเรียนที่ดีที่สุด
คือ ต้องพยายามส่งเสริมบทบาทนักเรียนให้มาก
ยิ่งนักเรียนโตเท่าไร ยิ่งต้องคิด ต้องทำให้มาก
แต่ระบบกิจกรรมนักเรียนจำนวนมาก
จะเน้นบทบาทครูในการเข้าไปกำกับดูแลออกแบบ
ซึ่งทำให้ความสามารถในการเติบโตของเด็กลดน้อยลง

”

ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2

QR CODE หนังสือ
แนวทางการจัดการเรียนรู้
อย่างมีความหมายและ
มีคุณค่าสำหรับการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน

QR CODE หนังสือ
การจัดการเรียนรู้เชิงรุก
ฐานสมรรถนะ: การเรียนรู้จาก
การปฏิบัติจริงของสถานศึกษา

QR CODE หนังสือ
รูปแบบการจัดการเรียนรู้
ที่เสริมสร้างทักษะการเรียนรู้
แบบนำตนเอง
เชิงสร้างสรรค์

กระบวนการทัศน์ที่ 3

ด้านการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน

สถานศึกษาในทุกสังกัดมีการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน แต่อาจยังไม่มีประสิทธิภาพตอบสนองการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ยุคใหม่ที่มีปัญหาซับซ้อนยิ่งขึ้นเรื่อย ๆ ตามสภาพสังคม และเทคโนโลยีที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว เช่น ความรวดเร็ว ในการเข้าถึงปัญหาและการช่วยเหลือผู้เรียนที่มีปัญหาพฤติกรรม ระบบการติดตามดูแลผู้เรียนที่ทั่วถึง จำนวนครูแนะแนว ที่เพียงพอ ความรู้ด้านจิตวิทยาที่เหมาะสม เป็นต้น ซึ่งอาจ ทำให้ผู้เรียนที่มีความเสี่ยงไม่ได้รับการดูแลช่วยเหลืออย่าง ทันท่วงที รวมทั้งการป้องกันความเสี่ยงด้านต่าง ๆ ให้แก่ผู้เรียน จากการศึกาจึงมีข้อเสนอ “ด้านการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน” ดังนี้

1. ใช้นโยบายเชิงบวกในการดูแลผู้เรียน เช่น การสื่อสารเชิงบวก การปรับพฤติกรรมแทนการลงโทษ และการไม่เลือกปฏิบัติ เป็นต้น
2. มีระบบการคัดกรองผู้เรียนเบื้องต้น โดยจัดกลุ่มผู้เรียนเป็น 3 ระดับ คือ สีเขียว (ปกติ) สีส้ม (กลุ่มเสี่ยง) และสีแดง (พฤติกรรมที่ควรปรับปรุง) และจัดการดูแลแก้ปัญหาพฤติกรรมของผู้เรียนอย่างทันท่วงที

3. มีระบบการติดตามผู้เรียน และนำข้อมูลมาวางแผนช่วยเหลือผู้เรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงเป็นรายบุคคลร่วมกับผู้ปกครอง

4. จัดระบบการให้คำปรึกษาแก่ผู้เรียนที่ต้องการคำปรึกษา เช่น มีห้องให้คำปรึกษา มีครูหรือนักจิตวิทยาให้คำปรึกษา มีห้องฮิลใจ เป็นต้น

5. มีระบบพี่ดูแลน้องผ่านกลไกสภานักเรียนหรือระบบเพื่อนดูแลเพื่อน

6. จัดชั่วโมงให้คำปรึกษาผู้เรียนเป็นรายบุคคล และรักษาความลับของผู้เรียน

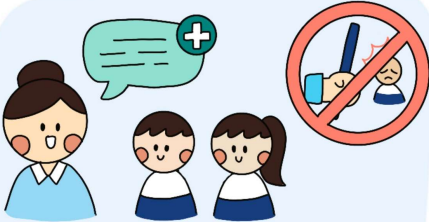
7. มีแผนเผชิญเหตุ และระบบป้องกันช่วยเหลือผู้เรียนที่มีปัญหาสุขภาพจิตแบบล่วงหน้า (Proactive) เช่น มาตรการ 3 ป ของกระทรวงศึกษาธิการ ได้แก่ 1) ป้องกัน โดยการวางแผนความปลอดภัยและประเมินความเสี่ยงรอบด้าน 2) ปลุกฝัง พัฒนาองค์ความรู้ สร้างเจตคติที่ดี มีจิตบริการ และเสริมสร้างทักษะความปลอดภัยให้แก่ผู้เรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษาให้เกิดความยั่งยืนและ 3) ปราบปราม ดำเนินการกับบุคคลที่ละเมิดหรือประพฤติไม่เหมาะสมด้วยความรวดเร็ว ทั้งนี้ “สถานศึกษาต้องมีการซักซ้อมแผนเผชิญเหตุอย่างสม่ำเสมอ” จึงจะเกิดประสิทธิภาพในการรับมือกับเหตุการณ์ฉุกเฉินในสถานศึกษา

8. มีแนวทางในการช่วยผู้เรียนลดความเครียด และ
แรงกดดัน เช่น มีช่องทางร้องทุกข์ แจ้งปัญหา และรับฟัง
ความคิดเห็น เป็นต้น

9. มีครูแนะแนวอย่างเพียงพอตามสัดส่วนสถานศึกษา
ตั้งแต่ระดับประถมศึกษา

10. ใช้กระบวนการเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษา
(Restorative practices) แทนการคาดโทษ หรือการพัก
การเรียน เช่น การพูดคุยแบบสมานฉันท์ การทำข้อตกลง
ไม่กระทำผิดซ้ำ เป็นต้น

การดูแลช่วยเหลือผู้เรียน

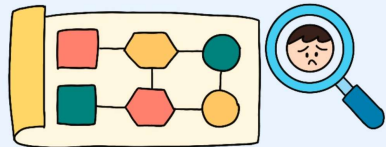
ใช้นโยบายเชิงบวกในการดูแลผู้เรียน
ใช้การสื่อสารเชิงบวก ปรับพฤติกรรม
แทนลงโทษ และไม่เลือกปฏิบัติ

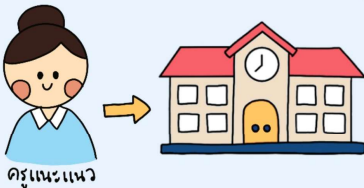
มีระบบการคัดกรองผู้เรียนเบื้องต้น
และส่งต่อเพื่อแก้ปัญหาอย่างทันสถานการณ์
เช่น การเยี่ยมบ้าน และแผนผังช่วยเหลือนักเรียน

มีระบบช่วยเหลือและติดตาม
วางแผนช่วยเหลือรายบุคคลร่วมกับผู้ปกครอง
จัดระบบการให้คำปรึกษา ระบบเพื่อนดูแลเพื่อน

มีแผนเผชิญเหตุและระบบป้องกันช่วยเหลือ
นักเรียนที่มีปัญหาสุขภาพจิตแบบล่วงหน้า
(Proactive)
เช่น มีระบบคัดกรอง และแผนเผชิญเหตุ

มีครูแนะแนวอย่างเพียงพอตามสัดส่วน
โรงเรียนตั้งแต่ระดับประถมศึกษา
พัฒนาครูที่ปรึกษา เชิญนักจิตวิทยาให้ความรู้
กิจกรรมแนะแนวออนไลน์

ใช้กระบวนการเชิงสมานฉันท์ในโรงเรียน
(Restorative practices)
แทนการคาดโทษ หรือการพักการเรียน
เช่น การทำข้อตกลงไม่กระทำความผิดอีก

“

การสร้างระบบการช่วยเหลือจริง ๆ
ไม่ใช่หน้าที่ของครูเพียงคนเดียว
หรือผู้บริหารเพียงคนเดียว

การสร้างระบบแปลว่าทุกส่วนที่มีส่วนได้ส่วนเสีย
เกี่ยวกับการพัฒนานักเรียนต้องมีส่วนร่วมด้วย
รวมไปถึงผู้ปกครอง ชุมชน หรือสหวิชาชีพต่างๆ

”

ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 7

กระบวนการทัศน์ที่ 4

ด้านการพัฒนาวัฒนธรรมองค์กร

แนวทางสำคัญในการพัฒนาวัฒนธรรมองค์กร ในสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะทางสังคมและอารมณ์ ของผู้เรียน และความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคลากร จากผลการศึกษามีข้อเสนอ “ด้านการพัฒนาวัฒนธรรมองค์กร” ดังนี้

1. การสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization : LO) ที่มุ่งเน้นการเรียนรู้ร่วมกันของผู้เรียน การทำงานร่วมกัน ของครู และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ซึ่งมีความสำคัญ อย่างยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา และคุณภาพ ของผู้เรียนทั้งด้านสังคมและอารมณ์ และผลสัมฤทธิ์ที่พึงประสงค์

2. การทำให้สถานศึกษาเป็นสนามพลังเชิงบวก ทางการเรียนรู้ (Growth Mindset) ที่ทุกคนรู้สึกมีเป้าหมาย มีแรงจูงใจ มีความสุขในการเรียนรู้ เชื่อว่าตนเองสามารถ พัฒนาไปสู่ความสำเร็จได้ตามที่ต้องการ ด้วยการฝึกฝนและ สัมผัสประสบการณ์

3. การสร้างสิ่งแวดล้อมหรือบรรยากาศในสถานศึกษา ให้สะอาด ปลอดภัย เป็นมิตร มีธรรมชาติที่ร่มรื่น เช่น โครงการ Bully Free Zone ห้องน้ำในสถานศึกษาปลอดภัย โครงการ Nature & Art เป็นต้น

4. การสร้างสุขด้วยสติในองค์กร (Mindfulness in Organization: MIO) เป็นแนวทางในการสร้างสุขภาพจิตที่ดีและความสุขในการทำงานของบุคลากรในสถานศึกษาให้สามารถจัดการกับความเครียดได้อย่างมีสติและเหมาะสม โดยการฝึกสมาธิและสังเกตลมหายใจ ก่อนเริ่มชั้นเรียน ทั้งช่วงเช้าและบ่าย เพื่อให้เกิดสมาธิต่อเป้าหมายในการสอน และผลลัพธ์ที่ต้องการให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จ รวมทั้งมีสติ และเกิดปัญญาในการเรียนรู้

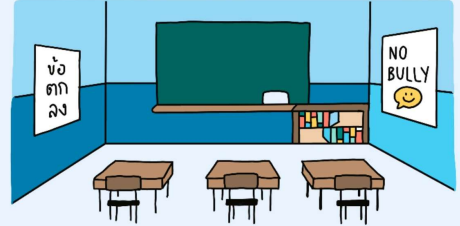
กระบวนการขั้นตอนด้านการพัฒนาวัฒนธรรมองค์กร จะเกิดความต่อเนื่องและส่งผลต่อนิเวศการเรียนรู้เชิงบวกในสถานศึกษาได้ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้นำเป็นตัวอย่างในการปฏิบัติ และบุคลากรทุกคนในสถานศึกษามีความร่วมมือและร่วมสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ดีอย่างต่อเนื่อง

การพัฒนาวัฒนธรรมองค์กร

โรงเรียนต้องเป็นพื้นที่เรียนรู้สำหรับทุกคน
คือ เด็กเรียนรู้ร่วมกัน ครูร่วมมือกันทำงาน
และผู้ปกครองเข้ามาเรียนรู้ร่วมกับโรงเรียน

- ✔ Learning Hub กิจกรรม Makerspace
ที่ผู้ปกครองทำหรือเรียนรู้ร่วมกับเด็กได้
- ✔ เชิญผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้
- ✔ สร้างวัฒนธรรมองค์กร

สร้างสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้เชิงบวก
ทำให้โรงเรียนเป็นสนามพลังเชิงบวกทางการเรียนรู้
Growth Mindset สร้างสัมพันธภาพที่ดีในองค์กร

- ✔ บอร์ดข้อตกลงร่วมกันในห้องเรียน
- ✔ ป้ายเชิญชวนใช้ภาษาสุภาพ ไม่บูลลี่
- ✔ ประกวดห้องเรียนสวยงาม สะอาด น่าเรียน
- ✔ จัดมุมห้องสมุด จัดแหล่งเรียนรู้ภายนอก

สร้างสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้สะอาด
ปลอดภัย เป็นมิตร มีธรรมชาติที่ร่มรื่น

- ✔ โครงการ Bully Free Zone
- ✔ ห้องน้ำในสถานศึกษาปลอดภัย
- ✔ โครงการ Nature & Art

สร้างสุขด้วยสติในองค์กร
(Mindfulness in Organization: MIO)

- ✔ จัดมุมชมวิว ส่วนหย่อม ดนตรีในสวน
- ✔ จัดห้องพักผ่อน ดื่มกาแฟ
- ✔ ฟังสมาธิ
- ✔ เชิญคนดังมาให้ความรู้ เช่น วิธีการจัดการความเครียด

66

ต้องทำให้โรงเรียนเป็นสนามพลังบวก
ที่ครูเข้ามาและรู้ลึกอยากร่วมเรียนรู้
อยากร่วมกันทำงาน
และจำเป็นต้องเปลี่ยนวัฒนธรรมที่ขัดขวางความรู้ลึก
อยากเรียนรู้ร่วมกันของครู

99

ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 12

กระบวนการขั้นที่ 5

ด้านการส่งเสริมสถาบันครอบครัว ชุมชน ท้องถิ่น สื่อและเทคโนโลยี และนโยบาย ระเบียบ และกฎหมาย ที่เกี่ยวข้อง

ด้านการส่งเสริมสถาบันครอบครัว

1. ส่งเสริมทักษะทางสังคมและอารมณ์ให้กับพ่อแม่
ผู้ปกครอง เช่น คู่มือพัฒนา จัดเวทีพูดคุย PLC พ่อแม่
จัดหลักสูตรพ่อแม่ เป็นต้น
2. ให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง ลดการใช้หน้าจอในผู้เรียน
ปฐมวัยอย่างจริงจัง และงดใช้กับผู้เรียนก่อนวัย 2 ขวบ

ด้านชุมชนและท้องถิ่น

3. จัดให้มี “ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน” หรือ Community Learning จัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะทางสังคมและอารมณ์ให้กับผู้เรียนและครอบครัว

4. มีเครือข่ายชุมชน เช่น อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) หรือผู้ใหญ่บ้าน ในการช่วยดูแลสอดส่องผู้เรียนที่มีปัญหา เป็นคนกลางในการช่วยปรับพฤติกรรม และมีการประสานงานส่งต่อขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

5) ให้งานของท้องถิ่น เช่น รพ.สต. อสม. อพม. เทศบาล อบต. เป็นต้น เป็นหน่วยแจกคู่มือ องค์ความรู้และคำแนะนำแก่พ่อแม่และผู้ปกครอง

ด้านสื่อและเทคโนโลยี

6. พัฒนาสื่อสมัยใหม่ให้เหมาะสมกับการพัฒนาทักษะทางสังคมและอารมณ์ โดยใช้จุดแข็งของสื่อยุคใหม่ และจุดแข็งของสื่อดั้งเดิม

7. สร้างความร่วมมือระหว่างผู้ผลิตและผู้ใช้สื่อ ในการออกแบบสื่อและเทคโนโลยีที่ช่วยพัฒนาทักษะทางสังคม และอารมณ์ให้กับผู้เรียน

8. พัฒนาระบบเทคโนโลยีสำหรับการดูแลและช่วยเหลือผู้เรียนที่มีปัญหา โดยเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาแนวทางช่วยเหลือ เช่น หุ่นยนต์ Eye-Tracking เป็นต้น

ด้านนโยบาย ระเบียบ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

9. รัฐส่งเสริมกิจกรรมการใช้สื่อดิจิทัลอย่างสร้างสรรค์ เช่น ให้ Influencer ทำ Contents เกี่ยวกับ Anti-Bullying จัดทำแคมเปญร่วมกับครีเอเตอร์ เพื่อทำสื่อที่ส่งเสริมทักษะทางสังคมและอารมณ์ของผู้เรียน เป็นต้น

10. รัฐกำกับดูแลการใช้เทคโนโลยีอย่างถูกต้อง มีมาตรการในการควบคุมด้านจริยธรรมบนสื่อโทรทัศน์ และ Community Standard บนแพลตฟอร์ม เช่น การไม่เผยแพร่ภาพอุบัติเหตุ หรือความรุนแรงในสื่อ เป็นต้น

11. รัฐมีระเบียบควบคุมการผลิตและการใช้ AI อย่างมีจริยธรรมและไม่ส่งผลกระทบต่อทักษะทางอารมณ์และสังคมของผู้เรียน

12. รัฐจัดระบบดูแลช่วยเหลือแบบ All In One หรือ One Stop Service หรือสายด่วนโทรศัพท์ เมื่อพบผู้เรียนที่มีปัญหา มีการส่งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

13. หน่วยงานที่จัดการศึกษามีการกำกับ ติดตาม ระบบอาหารและโภชนาการอาหารในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

ด้านนโยบาย ระเบียบ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

14. บังคับใช้กฎหมายการคุ้มครองข้อมูลบนโลกออนไลน์ของผู้เรียนและเยาวชนอย่างจริงจัง เช่น ปัญหาการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคล การรังแกสร้างความเกลียดชังในโลกออนไลน์ (Cyber bullying) เป็นต้น

15. รัฐมีโครงการต่อต้านการบูลลี่ โดยมุ่งแก้ปัญหาพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ หรือพฤติกรรมก้าวร้าวของผู้เรียน เช่น แผนงาน KiVa ของประเทศฟินแลนด์ที่ใช้ลดความรุนแรงและยับยั้งมิให้เกิดการกลั่นแกล้งรังแกภายในรั้วสถานศึกษา เป็นต้น

การส่งเสริมสถาบันครอบครัว

ชุมชน ท้องถิ่น สื่อและเทคโนโลยี

และนโยบาย ระเบียบ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

1

เพื่อส่งเสริมทักษะทางสังคมและอารมณ์ให้กับเด็กและครอบครัว
ควรจัดให้มี "ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน" และหน่วยงานของท้องถิ่น
ที่ให้คู่มือ ความรู้และคำแนะนำ

2

ให้ผู้ปกครองลดการใช้สื่อหน้าจอในเด็กปฐมวัยอย่างจริงจัง
และงดใช้ในเด็กก่อนวัย 2 ขวบ

3

มีเครือข่ายชุมชน ในการช่วยดูแลสอดส่องเด็กที่มีปัญหา
เป็นคนกลางการประสานงานส่งต่อขอความช่วยเหลือ
จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

4

พัฒนาสื่อสมัยใหม่ ระบบเทคโนโลยี เพื่อพัฒนาทักษะสังคมและ
อารมณ์ โดยมีการกำกับดูแลความเหมาะสมจากรัฐ
รวมถึงความร่วมมือระหว่างผู้ผลิตและผู้ใช้สื่อ

5

รัฐจัดระบบดูแลช่วยเหลือแบบ All In One หรือ
One Stop Service หรือสายด่วนโทรศัพท์
เมื่อพบเด็กที่มีปัญหา มีการส่งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

6

หน่วยงานที่จัดการศึกษามีการกำกับ ติดตาม ระบบอาหารและ
โภชนาการอาหารในโรงเรียนให้ มีประสิทธิภาพ

7

รัฐบังคับใช้กฎหมายการคุ้มครองเด็กและเยาวชนอย่างจริงจัง
พร้อมสนับสนุนโครงการที่มุ่งแก้ไขปัญหาพฤติกรรม

ตัวอย่างการนำสู่การปฏิบัติ

ในสถานศึกษา

1

การสร้างภูมิคุ้มกันทางจิตใจ (Resilience Quotient: RQ)

RQ คือ พลังใจในการฟื้นตัว หรือ ภูมิคุ้มกันทางจิตใจ ที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถรับมือกับปัญหาและความยากลำบากในชีวิตได้อย่างแข็งแกร่ง สามารถปรับตัว และก้าวผ่านอุปสรรคต่างๆ ไปได้ไม่ว่าจะเจอกับเรื่องราวแค่ไหนก็ตาม

ตัวอย่างบทบาทครูและกิจกรรม : แนวทางการประยุกต์ใช้

การพูดคุยสื่อสารของครู

- การหลีกเลี่ยงการใช้คำสั่ง
- การตั้งคำถามให้เกิดการคิด ปรับเปลี่ยน และทำด้วยความเต็มใจ
- การสร้างบรรยากาศที่ดีในห้องเรียน
- การให้กำลังใจ และการให้ความรัก

การทำงานร่วมกันกับผู้ปกครอง

- การเปิดใจพูดคุยด้วยบรรยากาศที่อบอุ่น และปลอดภัย
- การรับฟังอย่างตั้งใจ และให้ความสำคัญกับสิ่งที่ผู้เรียนพูด
- การใช้ภาษาที่เหมาะสม เช่น การกอด การแสดงความรัก เป็นต้น

กิจกรรม 1: Ten Good Things

ระดมความคิดเกี่ยวกับสิ่งดีๆ ที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน และในตอนที่สถานการณ์ไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง

กิจกรรม 2: กิจกรรมเล่านิทาน

เลือกนิทานที่เหมาะสมกับช่วงอายุและความสนใจของผู้เรียน ประกอบกับการใช้คำถามเพื่อกระตุ้นการคิด การแก้ปัญหา เข้าใจตัวละคร และให้ความสำคัญกับการสร้างค่านิยมที่ถูกต้อง

กิจกรรม 3: สร้างสถานการณ์จำลอง

กำหนดเป้าหมายของการสร้างสถานการณ์ และใช้สถานการณ์ที่อยู่ใกล้ตัวผู้เรียน เช่น ครอบครัว โรงพยาบาล ร้านอาหาร ตลาด โดยกำหนดบทบาทให้ผู้เรียนดำเนินการเล่นสถานการณ์จำลอง แบ่งปันความรู้สึกสิ่งที่ได้รับในมุมมองของการเรียนรู้

กิจกรรม 4: ออกแบบข้อตกลงร่วมกัน

ใช้เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสถานศึกษาที่เป็นปัญหา เริ่มต้นจากความสำคัญของการสร้างข้อตกลง การระดมความคิด การลงนามรับรอง หรือ แสดงการยืนยันว่าเห็นด้วยกับข้อตกลง และพร้อมที่จะปฏิบัติตามข้อตกลง ทบทวนปรับปรุง และรับรองยืนยันเป็นระยะ

โรงเรียนปลาฉลาม จังหวัดเชียงใหม่

โรงเรียนปลาฉลามได้เล็งเห็นความสำคัญของจิตใจผู้เรียน จนกระทั่งไปถึงครอบครัวของผู้เรียน โดยโรงเรียนมีนักสังคมสงเคราะห์ และครูประจำชั้นลงสำรวจครอบครัว เพื่อเป็นส่วนหนึ่งประกอบในการรับผู้เรียนเข้าเรียน โดยเฉพาะกลุ่มเปราะบางที่ต้องการความช่วยเหลือพิเศษ นักสังคมสงเคราะห์ จะคอยติดตามดูแลอย่างใกล้ชิด มีกำหนดการลงพื้นที่เยี่ยมและช่วยเหลืออย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

กิจกรรม 1

จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะในการรับรู้อารมณ์ของตนเองและการบริหารจัดการตนเอง

กิจกรรม 2

- จัดกิจกรรมประชุมผู้ปกครอง
- มีกิจกรรมสำหรับผู้ปกครองในการดูแลผู้เรียนในด้านอารมณ์

กิจกรรม 3

จัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้กับผู้เรียนโดยมีการบันทึกการทำความดีในรูปแบบต่างๆ

กิจกรรม 4

ส่งเสริมให้ผู้เรียนมองเห็นคุณค่าในตนเอง เช่น ให้แสดงความสามารถและนำเสนอโดยส่งเสริมให้ใช้เทคโนโลยีต่างๆ ตามความสามารถ

กิจกรรม 5

ส่งเสริมกิจกรรมการทำสมาธิผ่านกิจกรรมเข้าแถวก่อนเข้าเรียนทุกวัน

กิจกรรม 6

จัดกิจกรรม Learning Hub สำหรับการฝึกควบคุมอารมณ์ ฝึกการคิดเชิงบวก ฝึกการแก้ไขปัญหามาตามสถานการณ์ต่างๆ

2

การสร้างคามเข้มแข็ง ของเครือข่ายผู้ปกครอง

โครงการหรือ
กิจกรรมที่กระตุ้น
การมีส่วนร่วม
เช่น Workshop

บทบาทของครู
เช่น มีครูแนะแนว
หรือครูแกนนำ
ให้ความช่วยเหลือ
ดูแลผู้เรียน
อย่างทั่วถึง

ส่งเสริมให้ผู้ปกครอง
ที่มีความพร้อม
มีบทบาทในการสร้าง
เครือข่ายและดึง
ผู้ปกครองที่ไม่พร้อม
ให้เข้ามา

จัดกิจกรรมที่สร้าง
ความตระหนักรู้
ให้เห็นถึงความสำคัญ
ของการร่วมกิจกรรม

»»» แนวทางการจัดโครงการและกิจกรรมที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วม

การทำ Workshop ให้ผู้ปกครอง

สถานศึกษาเป็นผู้ริเริ่มและเป็นผู้จัดด้วยการเชิญวิทยากร และเลือกเรื่องที่ผู้ปกครองสนใจและเกี่ยวข้องกับการดูแลบุตรหลาน เช่น การบรรยายโดยนักจิตวิทยา การเปิดโอกาสให้ซักถามสิ่งที่อยากรู้ เพื่อให้ผู้ปกครองสามารถนำไปใช้ในการดูแลบุตรหลานได้

การออกแบบกิจกรรมที่เปิดให้พ่อแม่ ผู้ปกครองทำกิจกรรมร่วมกับบุตรหลานในโอกาสพิเศษ

สถานศึกษาจัดกิจกรรมกระตุ้น ส่งเสริมให้คนในครอบครัวทำงานร่วมกัน สร้างความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิด นอกเหนือจากการทำกิจกรรมปกติที่ทำในครอบครัว

การประชุมผู้ปกครองประจำภาคการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

เช่น รายงานความคืบหน้า นโยบายสถานศึกษา การปรับเปลี่ยนของหลักสูตร หรือจุดเน้นของหลักสูตร ระเบียบสถานศึกษา นโยบายคุ้มครองเด็ก และเรื่องที่มีความจำเป็นต้องสื่อสารกับผู้ปกครอง และทำความเข้าใจหน้าที่ของผู้ปกครองในการช่วยเหลือสนับสนุนบุตรหลานร่วมกับสถานศึกษา

เคล็ดลับเพิ่มเติม :

บูรณาการกิจกรรมที่สำคัญไว้ด้วยกัน ใช้เวลาที่เหมาะสม เพื่อให้ผู้ปกครองได้ตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมที่สถานศึกษาจัดได้ง่ายขึ้น

โรงเรียนปลาดาว จังหวัดเชียงใหม่

ระบบติดตามดูแลผู้เรียน

ครูประจำชั้นติดตามดูแลผู้เรียนอย่างใกล้ชิด
มีการประสานงานกับผู้ปกครองอย่างต่อเนื่อง

เปิดโอกาส ให้แสดงความคิดเห็น

สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง
มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น
และให้ข้อเสนอแนะร่วมกัน

ประชุมประจำภาคเรียน

การจัดประชุมประจำภาคเรียน
และทำกิจกรรม
สานสัมพันธ์ร่วมกัน

โครงการ/กิจกรรม

โครงการ/กิจกรรมที่เครือข่าย
ผู้ปกครองทำร่วมกับสถานศึกษา
อย่างสม่ำเสมอ

ผู้เชี่ยวชาญ

เชิญนักจิตวิทยามาให้ความรู้เกี่ยวกับ
การดูแลบุตรหลานให้กับผู้ปกครอง

สร้างเครือข่ายที่เข้มแข็ง

สร้างสัมพันธ์ที่ดี โดยมีกลุ่มไลน์เครือข่าย
ผู้ปกครองเพื่อแจ้งกิจกรรมของ
สถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ

จัดตั้งคณะกรรมการ สถานศึกษาเครือข่าย ผู้ปกครอง

ที่พร้อมให้การสนับสนุน
การมีส่วนร่วม

ร่วมกันออกแบบ วางแผนกิจกรรม

ส่งเสริมความสัมพันธ์
ระหว่างสถานศึกษา
และผู้ปกครอง

ผู้ปกครอง

เชิญผู้ปกครองเข้ามามีบทบาท
และมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรม

ประชาสัมพันธ์

เชิญประชาสัมพันธ์เข้ามามีส่วนร่วม
ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับครู

โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน บ้านนายาว จังหวัดฉะเชิงเทรา

Triple-P: Preschool Parenting Program เป็นโปรแกรมที่พัฒนาขึ้นเพื่อให้พ่อแม่ ผู้ปกครองใช้เป็นแนวทางในการดูแลและส่งเสริมพัฒนาการบุตรหลาน ผ่านกิจกรรม กอด เล่า เล่น เตือน วาด สร้างสมาธิ รวมถึงสร้างวินัยและการสื่อสารทางบวก เพื่อให้ผู้เรียนปฐมวัยมีพัฒนาการทางด้านร่างกาย จิตใจ และอารมณ์ที่ดี ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ที่สามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข โดยโปรแกรมมีวัตถุประสงค์ เพื่อเสริมสร้างความรู้และทักษะสำหรับพ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้ดูแลผู้เรียนปฐมวัย ในการเลี้ยงดู ส่งเสริมพัฒนาการและสร้างวินัยเชิงบวก และเพื่อจัดกระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง เพื่อให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง และผู้ดูแลผู้เรียนปฐมวัย มีความรู้และทักษะในการส่งเสริมพัฒนาการและสร้างวินัยเชิงบวก ในผู้เรียนปฐมวัยได้

กิจกรรมกอดสร้างสุข

ให้ผู้เรียนและผู้ปกครองนั่งเป็นวงกลม 2 วง ผู้ปกครองนั่งอยู่วงนอก ผู้เรียนยืนอยู่ในวงใน โดยให้ผู้เรียนและผู้ปกครองอยู่ในตำแหน่งที่ตรงกัน จากนั้นครูจะเปิดเพลง ความรักอยู่สูง และให้ผู้เรียนส่งลูกบอลไปรอบวงกลม เมื่อเพลงหยุด และลูกบอลอยู่ที่ใคร ครูจะให้รางวัล โดยการให้ผู้เรียนและผู้ปกครองผลัดกันทาแป้ง จากนั้น ผลัดกันกอดและหอมกัน

กิจกรรมชมสร้างความภูมิใจ

ครูให้ผู้เรียนวาดรูปบรรยายสิ่งของที่ชอบ เพื่อแยกผู้ปกครองไปพูดคุยเรื่องการชมบุตรหลานและอธิบายให้ผู้ปกครองเข้าใจ ว่าการชมจะสร้างความภูมิใจ และสร้างผลดีให้ผู้เรียนได้อย่างไร หลังจากนั้นให้พาผู้เรียนมาทำกิจกรรมร่วมกับผู้ปกครอง โดยให้ผู้ปกครองบอกข้อดีของผู้เรียนต่อหน้าผู้เรียนคนละ 3 ข้อ และชมผู้เรียนต่อหน้า จากนั้นกอดและหอมผู้เรียน

ผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน

- **ด้านผู้เรียน** พบว่า มีพัฒนาการและความฉลาดทางอารมณ์เหมาะสมกับวัย สามารถเรียนรู้ได้ดีขึ้น โดยมีการเฝ้าระวังติดตามพัฒนาการของผู้เรียนปฐมวัยโดยครูปฐมวัยร่วมกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุข (รพ.สต.บ้านนายาว) อย่างต่อเนื่อง
- **ด้านผู้ปกครอง** พบว่า ผู้ปกครองมีการนำเทคนิคการเลี้ยงดูไปใช้จริงกับบุตรหลานที่บ้าน เช่น การกอดเมื่อผู้เรียนไม่อยู่ใจ การใช้คำพูดที่ไม่รุนแรง และการไม่ลงโทษผู้เรียน รวมถึงผู้ปกครองกล้าแสดงความรักกับผู้เรียนมากขึ้น และความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับผู้เรียนดีขึ้น

3

การออกแบบกิจกรรม ในชั่วโมงโฮมรูม

»»» แนวทางการจัดกิจกรรมโฮมรูมที่สร้างเสริมทักษะทางสังคมและอารมณ์

โรงเรียนปลาดาว จังหวัดเชียงใหม่

สอบถามข้อมูล
พื้นฐานของผู้เรียน
เช่น ด้านสุขภาพ
ร่างกาย หรือจิตใจ

เปิดโอกาสให้
ผู้เรียนได้แบ่งปัน
เรื่องราวของ
ตนเอง

มีกิจกรรมบันทึก
หรือเวทีเพื่อแสดง
ความสามารถ
ของผู้เรียน

ตรวจสอบ
ความพร้อมของ
อุปกรณ์การเรียน

สำรวจความพร้อม
ของผู้เรียน
ในการเตรียมตัว
เพื่อเข้าเรียน
ในแต่ละวัน

มีกิจกรรมโฮมรูม
รวมทุกระดับชั้น
เพื่อประชาสัมพันธ์
ข่าวสารและชี้แจง
กิจกรรมในภาพรวม
เพื่อให้เกิดความเข้าใจ
ในทิศทางเดียวกัน

มีช่วงกิจกรรม
หลังเลิกเรียนที่ให้
ผู้เรียนมาทำงาน
ที่ได้รับมอบหมาย
ด้วยกัน

มีระบบ
ติดตามผู้เรียน
ในระหว่างวันและ
สรุปเป็นภาพรวม
ของห้องเรียน
หลังเลิกเรียน

โรงเรียนบ้านหนองขาม จังหวัดฉะเชิงเทรา

จิตศึกษา เป็นการพัฒนาปัญญาภายใน ความเข้าใจต่อโลกภายในตน ประกอบไปด้วย 1) รู้ตัว (สติชำนาญ) การระลึกถึงในกาย รู้ความรู้สึกทางกาย รู้ความรู้สึกทางใจ และรู้ความคิดของตนเองเพื่อการใคร่ครวญ 2) ตระหนักในตน การตระหนักถึงคุณค่าในตนเอง คนอื่นและสิ่งอื่น 3) ตัดสินใจเชิงจริยธรรม สามารถสร้างทางเลือกและตัดสินใจเลือกได้อย่างมีเหตุผลและสมเหตุสมผล และ 4) เชื่อมสรรพสิ่งความเป็นหนึ่งเดียว (Oneness) เคารพในการเป็น

โรงเรียนบ้านหนองขามจะใช้เวลา 20 นาทีก่อนเข้าชั่วโมงเรียนช่วงเช้า โดยครูจะออกแบบสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้เผชิญทุกวันโดยไม่ซ้ำกัน เป็นสถานการณ์ที่ผู้เรียนทุกคนมีโอกาสได้ประสบในชีวิตจริง เพื่อฝึกฝนทักษะสมอง EF โดยเฉพาะการดึงความจำเพื่อการใช้งาน โดยเป้าหมายของกิจกรรมคือ มุ่งพัฒนาสมองส่วนหน้าและเปลือกสมองส่วนหน้า

เป้าหมาย

ระดับต้น

เพื่อฝึกฝน สติ การใคร่ครวญสู่การเคารพคุณค่าในตนเอง และคนอื่น การเห็นความสัมพันธ์ความเชื่อมโยงของตนเองกับสิ่งต่าง ๆ และกำกับตัวเองได้

ระดับกลาง

1. **ตัดสินใจเชิงจริยธรรม** คือ การมีวิจาร์ณญาณในการเลือกที่จะทำสิ่งถูกมากกว่าการเป็นคนดี
2. **ตัดสินใจเพื่อนำตนเอง (Leading Self)** คือ การเห็นคุณค่า ความสามารถ ความถนัดของตนเอง การเห็นข้อบกพร่องและการออกแบบเพื่อปรับเปลี่ยน

ระดับสูง

เพื่อเข้าถึงสิ่งแท้จริง หลุดพ้นจากภาวะอันตะรับรู้ว่าทุกสิ่งทุกอย่างเกิดขึ้น มีอยู่แล้วหายไป ไร้รับรู้ถึงการเป็นแค่เป็น ไม่มีดี ไม่มีเลว รับรู้แค่เป็นอยู่

4

การป้องกันการบูลลี่ ในสถานศึกษา

>>> การป้องกันการบูลลี่ในสถานศึกษา (ผู้เรียน, ครู, ผู้ปกครอง)

>>> ตัวอย่างกิจกรรม

ให้ความรู้เกี่ยวกับการบูลลี่ แบบ Active Learning ผ่านกิจกรรมการมีส่วนร่วมของผู้เรียนที่สนุกและน่าสนใจ ที่เชื่อมโยงกับประสบการณ์จริง

คลินิกเพื่อนใจวัยรุ่น เพื่อนช่วยเพื่อน พี่ช่วยน้อง ให้คำปรึกษา และแลกเปลี่ยนวิธีการรับมือกับการบูลลี่

กิจกรรมรณรงค์ต่อต้านการบูลลี่ เช่น ทำเล็อรณรงค์ ให้ความรู้ความเข้าใจ ทำสติกเกอร์โปสเตอร์ บอร์ดต่อต้านการบูลลี่

โรงเรียนปลาดาว จังหวัดเชียงใหม่

»»» แนวทางลดการบูลลี่ในสถานศึกษา

การพูดคุยทำความเข้าใจ

- ปรับพฤติกรรมผู้เรียนโดยหาวิธีพูดคุยเป็นการส่วนตัว ไม่ตำหนิแรงจนเกินไป แต่ให้ผู้เรียนรู้ว่าการกระทำของตนจะส่งผลกระทบต่อน้องอย่างไร
- ครูพูดคุยกับผู้เรียนให้เข้าใจในเหตุการณ์ อธิบายข้อเสียของการใช้ความรุนแรงและการใช้คำหยาบคาย
- เมื่อผู้เรียนทะเลาะกันครูต้องพูดคุยทำความเข้าใจอย่างทันที เพื่อให้ผู้เรียนทบทวนการกระทำของตนเอง และผลของการกระทำที่จะเกิดขึ้น
- สร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย ส่งเสริมให้ผู้เรียนกล้าพูด กล้าปกป้องตนเอง แจ้งครูเมื่อเกิดเหตุการณ์
- พูดคุยกับผู้เรียนที่แกล้งเพื่อนให้รับผิดชอบแก้ไขด้วยเหตุผล

การตั้งกฎระเบียบที่ชัดเจน

- ตั้งกฎในห้องเรียนเกี่ยวกับการให้เกียรติและเคารพความรู้สึกของกันและกัน เช่น การใช้คำพูดเชิงบวก
- กำหนดกติกาและขอบเขตในห้องเรียนที่ชัดเจน

การส่งเสริมพฤติกรรมที่ดี

- ใช้วิธีการสอนที่ช่วยลดโอกาสการล้อเลียน
- ส่งเสริมพฤติกรรมที่ดีและปลูกฝังให้ผู้เรียนทุกคนรู้ว่าการล้อเลียนมีผลกระทบต่จิตใจของเพื่อน
- สอนให้ผู้เรียนเห็นอกเห็นใจผู้อื่น และสอนให้ผู้เรียนทุกคนมีความเสมอภาคกัน

กิจกรรมกลุ่ม

- ใช้กิจกรรมกลุ่มที่ผู้เรียนต้องช่วยเหลือกันเพื่อให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของกันและกัน

การเสริมสร้างทักษะทางอารมณ์

- สอนให้ผู้เรียนเข้าใจอารมณ์ของตนเองและผู้อื่น
- ฝึกให้ผู้เรียนรู้จักการควบคุมอารมณ์โดยสอนให้ใช้คำพูดแทนการใช้กำลัง
- สอนให้ผู้เรียนได้คิดถึงสิ่งที่ถูกและผิดด้วยตนเอง
- ส่งเสริมให้ผู้เรียนมี Growth Mindset มีภูมิคุ้มกันทางจิตใจอย่างแข็งแรง มั่นใจในตนเองเมื่อถูกบูลลี่

การทำงานร่วมกับผู้ปกครอง

- ครูทำความเข้าใจกับผู้ปกครองถึงอารมณ์และพฤติกรรมของผู้เรียนเมื่ออยู่ที่สถานศึกษา
- ครูให้คำแนะนำกับผู้ปกครองในการปรับความเข้าใจกับผู้เรียนที่บ้าน
- ผู้ปกครองรับรู้และช่วยสนับสนุนวิธีจัดการอารมณ์ของผู้เรียนที่บ้าน

STOP BULLYING

Take A Stand Against Bullying. Together,
We Can Make A Difference!

5 การสร้างสิ่งแวดล้อม ทางการเรียนรู้เชิงบวก

»»» การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ดีทำให้เกิดสภาพแวดล้อมเชิงบวกได้

01

การเสริมแรงเชิงบวก ชมเชย ชื่นชมและให้กำลังใจ

ชมเชยเจาะจงไปที่พฤติกรรม
ที่แสดงออกมา เน้นที่
ความพยายามไม่ใช่ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น
เช่น ความขยัน ความตรงต่อเวลา
ไม่ใช่เพราะความสำเร็จ
หรือชัยชนะที่ได้รับ
ไม่เปรียบเทียบกับคนอื่น
เปรียบเทียบกับพัฒนาการของตนเอง
ให้เหตุผลที่จริง ชัดเจน และปฏิบัติ
ต่อหน้าผู้อื่น ประกอบกับสีหน้า
ท่าทางที่เหมาะสม และปลอดภัย

02

การสร้างความเข้าใจ (ทุกคนเข้าใจตรงกัน)

เพิ่มประสิทธิภาพในการสื่อสาร
เกิดความเข้าใจในกันและกัน
สร้างความรู้สึกร่วมกัน
ขององค์กร ส่งเสริมให้เกิด
การทำงานเป็นทีม มีส่วนร่วม
ในการแก้ไขปัญหาด้วยกัน
และมีเป้าหมายความสำเร็จร่วมกัน

03

การเคารพกันและกัน ให้ความสำคัญ กับความหลากหลาย

ยอมรับและเคารพ
ในความแตกต่าง ยินดีทำเพื่อ
ประโยชน์ขององค์กร
โดยใช้ความสามารถและความถนัด
ของตนเอง ลดความขัดแย้ง
ที่เกิดขึ้นในองค์กร
และมีความเห็นอกเห็นใจ
มีความเข้าใจในตนเองและผู้อื่น
ทำให้เกิดการทำงาน
ที่สนับสนุนกัน

04

การสร้างพื้นที่ปลอดภัย ไม่ตัดสินกัน

สร้างพื้นที่ปลอดภัยให้เกิดขึ้น
ในชุมชนทุกระดับ ทั้งในระดับย่อย
และระดับสถานศึกษา ชื่นเรียน
และครอบครัว ในชุมชนออนไลน์
และชุมชนจริง โดยเกิดจาก
การกำหนดกติการ่วมกัน
การสร้างเป้าหมาย คือ
การให้กำลังใจกัน สนใจกันและกัน
ด้วยการรับฟังอย่างตั้งใจ

05

กิจกรรมลดความกดดัน สำหรับผู้เรียน

การออกกำลังกาย การทำงาน
ร่วมกันเป็นทีม การสัมผัสธรรมชาติ
การพูดคุยทำกิจกรรมเกี่ยวกับ
การช่วยเหลือผู้อื่น หรือแม้แต่
การนั่งสมาธิก็สามารถทำให้ผู้เรียน
ได้ผ่อนคลาย

สำหรับครู

การจัดสรรเวลา การให้คำปรึกษา
หรือการสนับสนุนต้องตรงกับ
ความต้องการของครู มีกลุ่มเจาะจง
ให้ครูได้ร่วมแบ่งปันเรียนรู้
อย่างเป็นธรรมชาติ ทั้งหมดควรใช้
การสมัครใจเข้าร่วมหรือทำกิจกรรม

06

นโยบายเชิงบวก (ผู้บริหาร ครู และผู้เรียน)

กำหนดพฤติกรรมที่ต้องการ
ส่งเสริมด้วยการสร้างบรรยากาศ
ที่ทำให้เกิดกำลังใจ ส่งเสริม
ความมั่นใจ หลีกเลี่ยงการลงโทษ
และให้รางวัลเมื่อมีพฤติกรรม
ที่ต้องการ สร้างแนวความคิด
ว่าทุกคนสามารถพัฒนาและเติบโตได้
ในการเริ่มต้นพัฒนาสิ่งใหม่ เรียนรู้
สิ่งใหม่ในการทำงาน เน้นให้ทำงาน
ร่วมกันเป็นกลุ่ม มีพื้นที่แสดงผลงาน
หรือความภาคภูมิใจที่เกิดขึ้น
และสร้างให้ทุกคนรู้สึก
มีส่วนร่วมสำคัญ และเป็นส่วนหนึ่ง
ขององค์กร

โรงเรียนปลาฉลาม จังหวัดเชียงใหม่

ใช้นโยบายคุ้มครองผู้เรียน และใช้นโยบายเชิงบวกในการบริหารจัดการสถานศึกษา ตั้งแต่ผู้บริหาร ครู จนมาถึงชั้นเรียน โดยส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้ภาษาสุภาพ โดยการติดป้ายประชาสัมพันธ์ไว้บนอาคารเรียน ใช้วิธีการบำเพ็ญประโยชน์แทนการลงโทษ เช่น จิตอาสา ถูกวัดใบไม้ เช็ดโต๊ะอาหาร ล้างห้องน้ำ เป็นต้น มีการบันทึกคะแนนทำความดี ส่งเสริมประชาธิปไตยโดยมีการเลือกตั้งคณะกรรมการนักเรียน และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ออกแบบกิจกรรมด้วยตนเอง

1. บันทึกทำความดี เช่น ช่วยครูทำงาน จิตอาสา มาเรียนทุกวัน เก็บของ หรือเงิน แล้วนำมาคืน เป็นต้น
2. ออกแบบกระบวนการเรียนให้น่าสนใจ ทำให้ผู้เรียน มีความสุขในการเรียนรู้ และลงมือปฏิบัติด้วยตัวเอง
3. ออกแบบห้องเรียน และแหล่งเรียนรู้ให้มีพื้นที่ที่ปลอดภัยสะอาดให้ผู้เรียน ได้สัมผัสกับธรรมชาติ และมีการสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ให้เป็นไปตามธรรมชาติ
4. ครูมองเห็นคุณค่าของผู้เรียน และออกแบบกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ภูมิใจ และเห็นคุณค่าในตนเอง
5. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนตามความสนใจหรือความถนัดของตนเอง และจัดสรรอุปกรณ์การเรียนอย่างเพียงพอแก่ความต้องการ
6. จัดกิจกรรม Wellbeing ให้กับผู้เรียน
7. เชิญนักจิตวิทยามาทำกิจกรรมและให้ความรู้ตามพื้นฐานอารมณ์ของผู้เรียนแต่ละช่วงวัย
8. สร้างแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียนตลอดจนชุมชนที่สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้
9. มีนักสังคมสงเคราะห์และครูประจำชั้นคอยดูแลความเป็นอยู่ของผู้เรียนทั้งที่บ้านและสถานศึกษาในเรื่องสุขภาพกายและจิต
10. จัดกิจกรรมพี่อาสา ช่วยสอนการบ้านน้องก่อนกลับบ้าน
11. จัดกิจกรรมประกวดห้องเรียนสะอาดผ่านคณะกรรมการนักเรียน
12. จัดกิจกรรมผู้เรียนพบ ผอ. เพื่อรายงานปัญหาหรือสิ่งที่อยากพัฒนาสถานศึกษาหรือช่วยเหลือเพื่อน
13. อนุญาตให้ผู้เรียนใส่ชุดไปรเวทมาเรียนเดือนละ 1 ครั้ง โดยกำหนดเป็นทุกวันอังคารของสัปดาห์สุดท้ายของเดือน

โรงเรียนเทศบาล 1 วัดแจ้ง

จังหวัดฉะเชิงเทรา

การเรียนการสอนดนตรีไทย

โรงเรียนเทศบาล 1 วัดแจ้ง จัดกิจกรรมการเรียนการสอนดนตรีไทยในรูปแบบของชุมนุม โดยฝึกซ้อมก่อนเข้าทำกิจกรรมภาคเช้าเวลา 07.00 - 07.40 น. พักกลางวันเวลา 11.50 - 12.20 น. และหลังเลิกเรียนเวลา 15.30 - 16.20 น. ของทุกวัน เน้นผู้เรียนที่มีความสนใจเรียน ในจำนวนนี้มีผู้เรียนภาวะสมาธิสั้น เรียนรู้ช้า ต้องพบแพทย์ทานยาประจำ และมีปัญหาทางพฤติกรรมร่วมอยู่ด้วย

ขั้นตอนการจัดกิจกรรม

ขั้นตอนที่ 1 ในชั่วโมงแรก ผู้เรียนเลือกเครื่องดนตรีตามความเหมาะสมจนครบทุกคน

ขั้นตอนที่ 2 ปรับพื้นฐานในการปฏิบัติเครื่องดนตรีไทยเบื้องต้นตามธรรมชาติของแต่ละประเภท หากพบว่าผู้เรียนเรียนรู้ช้ากว่าเพื่อน ๆ ต้องปรับเปลี่ยนเครื่องดนตรีที่ง่ายขึ้น เพื่อไม่ให้ผู้เรียนเกิดความย่อท้อต่อความยากจนเกินไป

ขั้นตอนที่ 3 เริ่มฝึกปฏิบัติเพลงสั้น ๆ ง่าย ๆ และปฏิบัติซ้ำ ๆ ขณะฝึกต้องวิเคราะห์ให้ผู้เรียนเป็นรายบุคคล ว่าผู้เรียนทำไม่จึงเล่นไม่ได้ ต้องหาวิธีการแก้ปัญหาจนกว่าผู้เรียนจะเล่นได้คล่อง

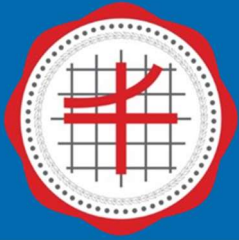
ขั้นตอนที่ 4 ฝึกปฏิบัติจากเพลงที่ง่าย ๆ ไปหาเพลงที่ยากและซับซ้อนมากขึ้นเรื่อย ๆ

ขั้นตอนที่ 5 ขณะทำการสอน สอดแทรกแง่คิดเชิงบวกแนวทางการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ กตัญญู เรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันด้วยความสุข ไม่เอาเปรียบผู้อื่น มีความรับผิดชอบ และมีความอดทน ในขณะเดียวกันครูต้องอดทน และเป็นต้นแบบในทุก ๆ ด้านเพื่อให้ผู้เรียนยอมรับและปฏิบัติตามแบบอย่าง

ผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน

ส่งผลให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทางด้านอารมณ์ การอยู่ร่วมกันในสังคม มีความรับผิดชอบ มีความอดทน และมีคุณธรรมจริยธรรม เช่น ผู้เรียนที่มีภาวะสมาธิสั้น สามารถนั่งนาน ๆ ได้ ผู้เรียนที่มีปัญหาด้านพฤติกรรมสามารถเปลี่ยนแปลงตนเองจากผู้เรียนที่มีความเกเร สามารถยอมรับกติกาของห้อง ช่วยครูและเป็นดูแลความเรียบร้อยของห้องดนตรีไทยได้ จนเป็นที่ยอมรับของครูและเพื่อน

โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร (ฝ่ายประถม)

กิจกรรมชั้นศึกษา

คือ การเรียนตามความชอบ ความพึงพอใจ ได้เลือกเรียนในสิ่งที่รัก และรักในสิ่งที่เรียน เมื่อค้นพบตนเองได้เร็วก็จะมุ่งมั่นพัฒนาตนเองไปสู่ความสำเร็จ การจัดกิจกรรมชั้นศึกษาเป็นการสร้างให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามธรรมชาติของมนุษย์ เพื่อพัฒนาทักษะของตนเองอย่างมีความสุข ทุ่มเท มีจิตฝึกฝั รักและเอาใจใส่ พัฒนาแนวทางการสอนตามหลักสูตรทางพุทธศาสนา คือ อิทธิบาท 4 ได้แก่ จันทะ (มีความพอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น) วิริยะ (มีความพยายามทำในสิ่งนั้น) จิตตะ (เอาใจฝึกฝัในสิ่งนั้น) วิมังสา (พิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผลในสิ่งนั้น)

คลิปวิดีโอ You Tube : ชั้นศึกษา : Play studio
ของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร (ฝ่ายประถม)

ลักษณะการจัดกิจกรรม

กิจกรรมชั้นทะ ด้าน Communication

จัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสาร การใช้ภาษา การแสดงออกและการพูดนำเสนอ โดยจัดกิจกรรมที่มุม ภาษาพาสนุก มุมการแสดง มุมร้านค้า ส่วนในชั้นทะ ภาษาพาสนุก ฝึกแต่งนิทาน เล่าเรื่อง แนะนำตนเอง สดุดแทรกจนบรรณนิยมประเพณีอันดีงามของไทย

กิจกรรมชั้นทะ ด้าน Creative

จัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะการคิด การแก้ปัญหา จัดอยู่ในมุมเย็บปักถักร้อย มุมงานไม้ มุมคิดสร้างสรรค์ กิจกรรมภายในมุมเย็บปักถักร้อย เน้นการฝึกทักษะ ปฏิบัติการใช้มือ เรียนรู้ขั้นตอนในการทำงานฝีมือ นำไปสู่ความคิดสร้างสรรค์ในการทำงานให้กับผู้เรียน ผ่านกิจกรรม

กิจกรรมชั้นทะ ด้าน Life skills

จัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานชีวิต ชั้นทะ Cooking และชั้นทะ Bakery ผู้เรียนได้ลงมือประกอบอาหารทั้งคาวและหวานได้เตรียมวัตถุดิบ การผสม การตั้งตัว การตกแต่งหน้าตาของอาหารให้ดูดี น่ารับประทาน พร้อมทั้งได้ชิมรสชาติฝีมือของตนเอง และเพื่อน ๆ การล้าง เก็บ เช็ด ก็เป็นทักษะที่ทุกคน ต้องทำเอง

กิจกรรมชั้นทะ ด้าน Coding

จัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการสร้างนวัตกรรม ประกอบด้วย มุม Coding มุมสร้างเกม มุม Stop Motion มุม Brick Block ชั้นทะเหล่านี้พัฒนาผู้เรียนที่ชอบในด้านเกม คอมพิวเตอร์ ภาพเคลื่อนไหว หากภาษาอังกฤษ เป็นภาษาสากลที่ใช้อยู่ Coding ก็เป็นภาษาสากล ของคอมพิวเตอร์ที่ใช้ในการสื่อสารระหว่างคนกับ เครื่องคอมพิวเตอร์ ในชั้นทะนี้ผู้เรียนจะได้ฝึกการคิด ตรรกะแบบมีเงื่อนไข

ผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน

เมื่อผู้เรียนได้เลือกเรียนตามความสนใจ จึงส่งผลให้มีพฤติกรรมด้านทักษะชีวิตในยุคดิจิทัลโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก เนื่องจากกิจกรรมที่จัดขึ้นในแต่ละฐานการเรียนรู้มีความหลากหลาย จึงฝึกให้ผู้เรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหา ปรับพฤติกรรมของตนเองให้ทันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในยุคดิจิทัล ในด้านการรู้จักตนเอง เมื่อผู้เรียนได้เลือกฐาน การเรียนรู้ตามความสนใจ จึงทำให้ผู้เรียนมีความภูมิใจในความสามารถของตนเอง นอกจากนี้บรรยากาศในการเรียน ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุข มีความตั้งใจ และมีความกระตือรือร้นในการเรียน (การพัฒนารูปแบบศูนย์การเรียนรู้ ตามแนวคิดชั้นศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตในยุคดิจิทัลสำหรับผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3, 2565)

**รายงานการศึกษา
กระบวนการพัฒนาทักษะทางสังคมและอารมณ์
ของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน**

**วิธีทัศน์
เรื่อง แนวทางการนำกระบวนการพัฒนาทักษะทางสังคม
และอารมณ์ของผู้เรียนสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา**

เอกสารอ้างอิง

กรมสุขภาพจิต. (2566). ข้อมูลการประเมินสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่น
อายุไม่เกิน 18 ปี. สืบค้นจาก <https://mh7.dmh.go.th>

กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ. (2566). กรม สบส. เผยผลสำรวจ
เด็กและเยาวชนเคยถูกล่วงละเมิด 44.2% ชวนยุว อสม. แคนนำ
นักเรียนร่วมกันเฝ้าระวังการบูลลี่ในระดับพื้นที่. สืบค้นจาก
<https://hss.moph.go.th>

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา. (2565). กสศ.-OECD
เปิดผลวิจัย PISA for Schools ครั้งแรกของไทย พบเด็ก
ข้างเพื่อกล้างได้ ด้วยการส่งเสริมทักษะอารมณ์และสังคม
ชู Big 5 Model. สืบค้นจาก <https://www.eef.or.th>

ศูนย์เฝ้าระวังการฆ่าตัวตาย โรงพยาบาลจิตเวชขอนแก่นราชนครินทร์.
(2565). รายงานสถานการณ์การฆ่าตัวตายในประเทศไทย
ปี 2565. สืบค้นจาก <https://suicide.dmh.go.th>

สำนักข่าวอิศรา. (2565). เด็กไทยโคตรเสี่ยง! ผลวิจัยล่าสุดภัยออนไลน์
ถูกล่วงละเมิดทางเพศ. สืบค้นจาก
<https://www.isranews>

เอกสารอ้างอิง

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2565). รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเองเชิงสร้างสรรค์. บริษัท เอส. บี. เค. การพิมพ์ จำกัด.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2567). การจัดการเรียนรู้เชิงรุก ฐานสมรรถนะ : การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงของสถานศึกษา. ห้างหุ้นส่วนจำกัด อีเลฟเว่น สตาร์ อินเตอร์เทรด.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2567). แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่มีความหมายและมีคุณค่าสำหรับการศึกษาระดับพื้นฐาน. ห้างหุ้นส่วนจำกัด อีเลฟเว่น สตาร์ อินเตอร์เทรด.

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2564). คู่มือการดำเนินงานความปลอดภัยสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.

โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม). (ม.ป.ป.). การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ชั้นประถมศึกษา. สืบค้นจาก <http://prathom.swu.ac.th/m4-3center-activity.html>

OECD. (2021). *Survey on social and emotional skills (SSES): Helsinki (Finland)*. Available from <https://www.oecd.org>

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ประวิต เอราวรรณ

นายนิติ นาชิต

นางประวีณา อัสโย

นางโชติกา วรรณบุรี

เลขาธิการสภาการศึกษา

รองเลขาธิการสภาการศึกษา

ผู้อำนวยการสำนักมาตรฐานการศึกษา
และพัฒนาการเรียนรู้

(15 กุมภาพันธ์ 2565 – 31 มกราคม 2568)

ผู้อำนวยการสำนักมาตรฐานการศึกษา
และพัฒนาการเรียนรู้

(1 กุมภาพันธ์ 2568 – ปัจจุบัน)

การออกแบบตัวอย่างการนำสู่การปฏิบัติ

โรงเรียนปลาตาว และมูลนิธิสตาร์ฟิชเอ็ดดูเคชั่น

โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านนายาว

โรงเรียนบ้านหนองขาม

โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร (ฝ่ายประถม)

โรงเรียนเทศบาล 1 วัดแจ้ง

จัดทำเนื้อหา และออกแบบกราฟิก

มูลนิธิสตาร์ฟิชเอ็ดดูเคชั่น

นางฐิติวรดา แห้วเพชร

นางสาวปณัฐฐา น้อยเนียม

นักวิชาการศึกษาชำนาญการ

นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ

พิสูจน์อักษร และประสานงานพิมพ์

นางฐิติวรดา แห้วเพชร

นางสาวปณัฐฐา น้อยเนียม

นักวิชาการศึกษาชำนาญการ

นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ

คณะผู้จัดทำ

ผู้วิจัย

นางสาวอุษา คงสาย

ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนานโยบาย

ด้านการเรียนรู้

(10 มิถุนายน 2562 – 4 กุมภาพันธ์ 2568)

นางสาวนุตตรา แทนบ่า

นักวิชาการศึกษาชำนาญการพิเศษ

นายสมชาย นัยเนตร

นักวิชาการศึกษาชำนาญการ

นางฐิติวรดา แห้วเพชร

นักวิชาการศึกษาชำนาญการ

นางสาวบุญนภัส บำหิ่นตั้ง

นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ

นางสาวปณัฐรา น้อยเนียม

นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ

นางสาวรพีชา ไวสาหลง

นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ

นายอริญชัย วรรณชาติ

นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

กลุ่มพัฒนานโยบายด้านการเรียนรู้

สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

โทร. 0 2668 7123 ต่อ 2525 โทรสาร 0 2243 1129

E-mail: learningstations2025@gmail.com

เว็บไซต์ <http://onec.go.th>

รวมเอกสารวิชาการ
สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้

สิ่งพิมพ์ สกศ. อันดับที่ 5/2568
สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้
ISBN 978-616-270-501-4

กลุ่มนิเทศนโยบายด้านการเรียนรู้
สำนักมาตรฐานการศึกษาและนวัตกรรมการเรียนรู้